

VÕRU VALLA TEATAJA

NR 4 (67)

2. SEPTEMBER 2008

HIND 5 KROONI

Sellel suvel ehitatud ja remonditud objektid

Puiga spordihoone pidulik avamine toimub praeguste plaanide järgi 3. oktoobril. Samas toimub kell 15 valla õpetajate päeva tähistamine.

Foto MART MÄRDIN

Renoveeriti Parksepa aleviku Kesk tänava veetorustik (471 988 krooni) ja Puigal vahetati välja tiigi ja kooli vaheline veetorustik (53 737 krooni).

Parksepa lasteaed sai ca 400 m pikkuse moodulaia (maksumus 233 780 krooni).

Meegomäe küla remonditud tee.

Uus bussipaviljon Mustjärvel. Samasugune paigaldati Meegomäele lahingukooli juurde. Maksumus kokku 73 166 krooni.

Remondi sai Parksepa laululava, täiendati puhkekohti pinkidega. Hind 129 181 krooni.

Parksepa aleviku laste vahva mänguväljak, mille maksumuseks (170 000 krooni) eraldati valla eelarvest 70 000 krooni ja kultuuriministeeriumi poolt 100 000 krooni.

Fotod AIGAR KALK, GEORG RUUDA ja HELGI NOORMETS

Toimub Väimela, Kose, Parksepa ja Puiga pumbajaamade puhastusseadmete rekonstrueerimine (filtrite, hüdrofooride, pumpade vahetus, pumbajaamade ümberehitamine kaheastmelisteks). Tööde maksumus 2 383 187 krooni. Fotol Puiga pumbajaam. Tööde lõpp septembrikuus

Väimela lasteaed ehitati välja põrandakütte reguleerimise seadmed (200 000 krooni).

Tänuavaldus

Väimela perearstipunkti töötajad ja patsiendid soovivad südamest tänada vallavalitsust kevadel paigaldatud konditsioneeride eest. Suured päikesepoolsed aknad muutsid eelmisel suvel arstipunkti ruumid parajaks Soome saunaks, nii et ühtmoodi raske oli nii arstil kui patsientidel.

Praegu on kõik hästi, nii et veel kord aitäh!

Perearst Valentina Kesper, velsker Elsa Antsov ja kõik arstipunkti patsiendid.

Selles lehenumbris:

- Sellel suvel ehitatud ja remonditud
- Algas uus kooliaasta
- Kultuurisündmused
- Rahvamajade tegemised
- Matkad ja reisid
- Vajalik info
- Järjejutt. Heldur Pressi mõtisklused
- Õnne juubilaridele!

Tere jälle, kool!

– Ülemaks kui hõbevara, kallimaks kui kullakoormad, tuleb tarkust tunnistada –

„Kalevipoeg”

Oleme uueks alguseks valmis

Nii kinnitas Parksepa keskkooli direktor Ilmar Kesselmann. „Üldine õpilaste arv on meil sel aastal väiksem (480), kuid esimesi klasse tuleb kaks paralleeli. Klassijuhatajad on Helle Liloson ja Ene Kärg. Õpetajate kaader on komplekteeritud, tagasi kooli pöördub inglise keele õpetaja Esme Mötsar. Peale Ene Kärgi

asuvad uute õpetajatena tööle Liivi Kaiv, Diana Ploom ja Heli Maaslieb. Magistrikraadi kaitseid sel aastal Diana Ploom ja Esta Varik.

Algaval õppeaastal tahame üle minna E-koolile, esialgu paralleelselt endisega, kuid 1. jaanuarist täielikult.

Aasta tuleb raske majas al-

gava kapitaalremondi tõttu, mis toimub paralleelselt õppetööga. Loodan väga koolikollektiivilt ja lastevanematelt kannatlikkust ja mõistvat suhtumist. Soovin edu ja palju koolirõõmu kõigile!”

Direktor
ILMAR KESSELMANN

Peasissekäik Puiga kooli uude spordihoonesse.

Foto Aigar Kalk

Õppeaasta algab suursündmusega

„See on loomulikult spordihoo- ne valmimine, mis lahendab ühtlasi mitmeid praegusi ruumiprobleeme,” ütles direktor Mart Märdin. „Arvan, et saame olema õpitingimuste poolest üks ümbruskonna parimaid kooli.” Milliseid võimalusi õppetöö paremaks korraldamiseks uus hoone annab? „Päris mitmeid,” vastab Mart Märdin. „Eelkõige saame saalist kujundada tõelise saali (varem olid sees korvirõngad), saame 23kohalise arvuti- klassi, nii et iga laps saab töötada oma arvutiga. 1. jaanuarist 2009

tahame üle minna E-koolile. Tuleb nüüdisaegselt sisustatud jõusaal, omaette ruumi saavad logopeed ja kooli arst. Kogu majas on nüüd automaatne tuletõrjesüsteem ja vastavalt pääs- teameti nõuetele on tulekindlate ustega kinniseks ehitatud I ja II korruse ühenduskoridor. Vana arvutiklass, mis nüüd läheb kasutusse tavalise klassina, ja inglise keele klass said väga vajaliku ventilatsioonisüsteemi.” Aga lapsed ja õpetajad? „Õpilaste arv on mõnevõrra suurem – 137,” vastab direktor. „Esimesse klassi

oli avaldusi 20, nende õpetajaks saab Siiri Plangi. Õpetajate osas oleme heas seisus. Muudatusi ei ole, kõigil pedagoogidel on olemas kogemused ja eriharidus. Head õpitingimused ja tugev õpetajate koosseis on loonud eeldused, et õppeedukus on aasta-aastalt paranenud. On alust loota, et see toimub ka sel aastal. Soovin kõigile head uut kooli- aastat!”

MART MÄRDIN,
Puiga põhikooli direktor

Staažikad õpetajad!

Selts Astra kutsub teid meie päeva tähistama 7. oktoobril kell 12 Võru kultuurimajja.

1. september on vahva!

1. september on tore! 1. sep- tember on tarkusepäev!

1. septembril tulevad taas kokku need, kelle põhitegevuseks on õppimine või õpetamine. Suvepuhkus on kosutanud, suvega saadud kogemused on teinud rikkamaks. Nii palju on ju rääkida ja sõpradega jagada.

Tänavu alustab kooliteed Parksepa keskkoolis 30 ja Puiga põhikoolis 20 I klassi õpilast, Parksepa keskkooli 10-ndatesse klassidesse asub õppima 73 õpilast. Kahes valla koolis on kokku 619 õpilast ja 65 õpetajat. Väimela, Parksepa ja Puiga lasteaia alustavad uut õppeaastat kokku 216 last ja 28 õpetajat.

Usume, et kõikide raamatutarkuste kõrval õpivad lapsed

juba lasteaia ja koolis seoseid looma, loogiliselt arutlema, mõistma ennast ja ümbritsevat. Tasub mees pidada, et tarkus ei asu mitte kõrgkooli õpingute tipus, vaid lasteaia liivakastis. Neid asju õpitakse seal: Jaga teistega kõike! Mängi ausalt! Ära löö teisi! Pane asjad oma kohale tagasi! Ära võta võõraid asju! Kui tegid kellelegi haiget, palu andeks! Ole kõiges mõõdukas! Õpi iga päev midagi juurde! Pane tähele, kui imeline on maailm!

Arukat maailma avastamist ja väga head kooliaastat soovivad kõigile

VÕRU VALLAVALITSUS
ja VOLIKOGU

Tähtsündmused Parksepa kooli elus möödunud õppeaastal

• September

Oli tarkusepäev, metsaandide ja daaliat näitus, „Rebased” võeti vastu metsalaagris. Teist aastat toimus matkapäev.

• Oktoober

Tähistati õpetajate päeva ja kooli sünnipäeva. Küläs käis vilistlane Mait Raag.

• November

Esineti väga edukalt etlemiskonkursil Põlvas. Tunnustuse said Priit Andrejev, Epp Vaidre, Triin Sarap. Sama hästi läks Võrus (Triin Sarap, Maarja Süüden, Marika Talja). Küläs käisid kirjanikud Helga ja Enn Nõu ning noortekirjanik A. Vallik. Et oli Lindgreni aasta, toimus tema tegelastele tuginev kadrikarneval.

Õpetaja Ulvi Mustmaa organiseeris karjäärpäeva (küläs olid 16 eriala esindajad), abiturient Merilyn Viin osales taas oma kollektiiviga moeüritusel Võrus. Toimus maakonna vokaalansambli päev, kus näpunäiteid jagas koorijuht Hirvo Surva.

Novembris said alguse Eesti riigi 90ndale sünnipäevale pühendatud üritused. Toimus sari „Reis ümber Eesti”, kus klassidel tuli tutvustada erinevaid maakondi. Oli kodanikunädal.

• Detsember

ELO korraldas jõululaada ja jõulukohviku (õpet Helle Liloson, Liia Luik, Ene Lumi). Õpilasmavalitsus organiseeris jõuluõhtu gümnaasistidele. I klass lõpetas PÄKA kooli kontserdiga (õpet Tiina Melts).

• Jaanuar

Playback'i üritustega oli haaratud kogu koolipere. 9. a klassi tüdrukud said maakondliku esikoha. Oli keskkonnaõppe-päev.

• Veebruar

Toimus Eesti riigi juubelit tähistav direktori vastuvõtt, oli eriti pidulik kontsert-aktus (õpet Silja Otsar, Krista Kütt).

• Märts

Õpetajate teatrifestivalil Viljandis saadi õpilaszüriilt preemia ja peazürii poolt laureaadi tiitel (lavastajad Krista Kütt ja Ulvi Mustmaa). Maakonna näitemängupäeval said eripreemia Maarja Süüden, Maarika Talja ja Marian Külaviir (lavastaja Krista Kütt).

• Aprill

Toimus oma kooli laululähing nn muusikaakadeemia raames. Solistidena esinesid nii õpilased kui õpetajad. Osaleti Laululinnu konkurssidel. Toimus koduloo- päev (õpet Ilme Vahtra), kus parim oli 2. b klass (Ülle Noppel). ELO pidas 20 a juubelit. Asutajaks omal ajal õpet Ene Lumi. Osaleti edukalt Artur Adsonile pühendatud luulevõistlusel, kus parim oli 11. a klassi esitatud „Kikka lugu”. Parimaks proosalugejaks tunnustati Lauli Otsar. Kooli külastasid ja andsid tunde Tõnu Kaljuste, Hans H. Luik, Raul Rebane.

Toimus kooli tutvustav päev (õpet Lea Kabur). Algasid riigieksamid.

• Mai

Emadele lauldi ilus emadepäeva kontsert, toimus õpilastööde näitus, võeti osa tublimate õppurite preemiareisist. Toimusid sportlikud kevadmängud, laululaval pidasid diskohommiku algklassid.

• Juuni

Toimusid lõpupeod. Abiturientidele esmakordselt lauluväljakul, sest kooli ruum ei oleks suurt arvu lõpetajaid ära mahutanud. Võistkond „10 olümpiastarti” saavutas oma grupis II koha (õpet Sirje Hütt, Valeri Holodnjakov ja Margus Koor).

Tehtust oli palju rõõmu nii tegijatele kui osavõtjatele. Jätkame uuel aastal uue hooga!

Huvijuht KRISTA KÜTT

Kungla puhkpilliorkester sai 130aastaseks

9. augustil toimunud perepäev (pidu) Parksepa lauluväljakul päädis kell 17 alanud puhkpilliorkester Kungla juubelikontserdiga, mille numbriks juba 130. Lauluväljak, kus kontsert toimus, on kõige vahetumalt seotud orkestri varasemate juubelitega. Ilusa traditsiooni kohaselt on neid tähistatud iga viie aasta tagant ja kui 105. aastapäeva eel (aasta oli 1983) selgus, et hädasti on vaja uut esinemiskohta, löid pillimehed käed külge ja tollase EPT juhtkonna toel ehitati laululava valmis. Nii võib koos orkestriga ka lava tähistada väikest juubelit – 25. N-õ juubeli auks sai laululava ka remondi ja praegu võib igati korras ja ilusa peo paiga üle ainult rõõmustada.

Seekord tuldi teistmoodi

Kui eelmistel juubelitel on orkester kohale marssinud marsisammul ja marsimuusikaga, siis seekord tuli publikul kaela keerata mitmes suunas. Osa pillimehi tuli parvega üle järve (mängis pilli ka), osa tuli ehitud veoautol, kõige nooremad väntasid kohale jalgratastel. Miks mitte! Ka nii võib. Kontsert algas nagu ikka punktipealt õigel ajal ja

Puhkpilliorkester Kungla. Keskel lilledega dirigent Väino Repp.

Foto Maidu Jaason

ette rutates tuleb öelda, et koos Soome orkestri (Harjavaltast), Loksa lauljate, kapell Asjapuude ja tantsurühma Tsuuasulatsõ kaasategemisel kulges hoogsalt ja heal tasemel lõpuni. Vahepeal, kui orkestrid hinge tõmbasid, jagati tänukirju ja tunnustust. Esmajärjekorras muidugi diri-

gent Väinole, kes orkestri ees on seisnud peaaegu 40 aastat. (Võttis isalt dirigendiameti üle 1969. aastal.) Ja mitte ainult seisnud. Seda, mida tuleb teha suure kollektiivi kooshoidmiseks, oskab hinnata ainult see, kes seda koormat ise on vedanud. Pealegi on Väino mees nagu orkester.

Dirigeerib, mängib ise pilli, õpetab noori, paljundab noote, veab bussiga pillimehi proovile ja esinema. Ning tuleb abivalmilt alati esinema, kui seda vajab oma vald või ka Võru maakond.

Nii ei hoitud kokku ka tänusõnade ja tunnustusega. Maavalitsust esindas maavanem

Ülo Tulik, kodusvalda vallavanem Georg Ruuda. Mõlematel kaasas aukirjad ja kingitused. Tänukirja oli saatnud ka Puhkpillimuusika Ühing. Pika staažiga pillimeestest peeti meeles Heino Vaherit, Vahur Toomi, Toomas Reppi ja Heino Tagelit. Ent õnnitlejaid oli teisigi, keda siinkohal leheruum ei võimalda üles lugeda.

Kuidas dirigent Väino ise suure juubeliga rahule jäi? „Väga rahule jäin,” vastab Väino: „Orkester mängis küllalt nõudlikud palad nii maha, nagu meie praegune tase võimaldab, ja külalised olid ka tublid. Orkestri praegune koosseis võimaldab normaalselt töötada (põlvkondade vahetus on juba peaaegu toimunud). Hea oleks, kui rohkem oleks klarneteid. Tahan tänada vallavalitsust, kes orkestrit on igati toetanud, ja kontserdi organiseerimise eest rahvamaja juhatajat Hugo Prantsu. Ja ka teistele õnnitlejatele-meelespidajatele aitäh.”

Kui kontsert läbi, sõideti pilli mängides koolimajja, et jätkata juubelile väärilise koosviibimisega.

Õnne juubeliks, Kungla! Kohtumiseni 135. sünnipäeval!

HELGI NOORMETS

Lõõtsapoiste pidupäev

Lõõtspillimuusika on osa Eestimaa rahvamuusikast ehk moodsalt öeldes folkloorist. Seda on silmas peetud ka Võru folkloorifestivalidel, kus raudselt on iga kord üks päev pühendatud lõõtspillile: pillide tutvustamisele, pillimängu õppimisele ja võistumängimisele. Kui see kõik on toimunud, sõidetakse Loosu külla August Teppo kodukohta, kus kuulsa pillimeistri auks ka pidu peetakse ja pilli mängitakse.

August Teppo oli Võru valla mees. Sestap on vald lõõtsamängijate päevale igati öla alla pannud. Toetanud rahaliselt ja organiseerinud mängijatele esinemisvõimaluse Parksepa lauluväljakul. Nõnda toimus see ka

August Teppo nimeline lõõtsapilli võistumängimine 12.07.2008.a Võrus. Osavõtjaid kõige rohkem Võrumaalt.

seekord 12. juuli õhtul. Esinesid need, kes pärast pikka päeva veel tahtsid Parksepale tulla. Aga

pöördugem tagasi võistumängimise juurde, sest seal esinesid igati edukalt ka mitmed meie

valla poisid. Reeglid jagavad mängijad vastavalt vanusele ja mängutasemele õige mitmesse

klassi + sinna juurde veel eriauhinnad. Nii sai eriauhinnana – Võrumaa parima pillimehe tiitli Taivo Leis Raistest, noorte klassis aga esimese koha 19aastane Toomas Oks. Ässade hulgas pälvit kolmanda koha Heini Saarniit Koselt. Lõõtsakuningaks tituleeriti aga taas Tartumaa mees Aivar Teppo, kes mõned aastad on isiklikel põhjustel konkursist kõrvale jäänud.

7.–10. augustini Tartus toimunud XV lõõtspillifestivalil mängisid pealaval Taivo Leis ja Harri Lindmets koos ansambliga Vannamuudu ja tuleb tunnistada, et publik võttis tunniajalise kontserdi väga soojalt vastu.

Kodoväreti

Selle nimega luulekogu autor on meremees ja kirjanik Johannes Siska, kes ise on meie hulgast juba paraku lahkunud. Tema võrukeelsed luuletused kogus ja andis välja õetütar Külli Kolodinskaja koos tüdretütar Lianaganaga (toetasid Võro Instituut, Eesti Kultuurkapital, Eesti Meremuuseum, Võrumaa Muuseum, Maria Sikk, Karl Pettai, Ülle Harju).

Johannes Siska (eluaastad 29. III 1913 – 13. V 1973) on maetud Rõugesse Jaani-Peebu kalmistule).

Ta sündis Rõuges Hino külas, kust varsti sattus pere Siberisse. Kui elu oli Eestisse tagasi toonud, sai eluaegseks armastuseks meri. 1944.a lõpetas ta Tallinna merekooli I järgu mehaanikuna, ühtlasi eksternina gümnaasiumi, 1947.a aga Tallinna Polütehnilise Instituudi masinaehitajana. Koolidele järgnes pikk ja tunnustustest rikas

meremehepõli kuni pensionile jäämiseni.

Siskade perekonnatuttav oli Artur Adson, kellega vahetati Saksa ajal kirju ja kaarte. Ilmselt Adson ka õpetas ja suunas Siskat.

Siska luuletustest on osa kaduma läinud, kogumikku „Kodoväreti” jõudis neist 19. Tema omapäraks olnud see, et ta võis kõiki oma luuletusi peast ette lugeda. Tema soov – luuletuskogu „Kodoväreti” sai nüüd täidetud 95. sünniaastapäevaks.

Õetütar Külli Kolodinskaja kirjutab: Uno Johannesele.

*Kas läbi kalmukõivukohina sa kuulõt,
et mitmen paigan äkki loetasu luulõt?
Mi loodami, et näet säält korgõlt alla:
su „Kodoväreti” nüüd lugijale tetti valla.*

Kultuurireis muuseumidesse

7. augusti hommikul selgub, et sõita soovijad ei mahu valla bussi peale ära. Olukorra päästab hea poiss Piho Volli, kes ülejäänud peale võtab ja oma autoga bussile järele sõitma asub. Enamik seltskonnast ei ole käinud forellikasvatuse talus, nii et suund sinna. Peale tootmise poole on kõvasti ja asjatundlikult panustatud ümbruse kujundamisse. On palju vaadata, soovijad saavad forelli kaasa osta, imetletakse lupsu lõõvaid kalu ja tehakse pilte.

Karilatsi Talurahvamuseum sai alguse 1971.a pärast kooli sulgemist. On suur ja huvitav ekspositsioon, millest osa moodustab heliloojate ja koorijuhitide poolt rajatud park. On Gustav Ernesaksa, Kuno Arengu, Kalmer Tennosaare, Heino Pehki ja paljude teiste puud.

Maanteemuuseumi kenas söökla on paras teha lõunapeatus. Ulatuslikust ekspositsioonist

Eesti Maanteemuuseum endises Varbuse hobupostijaamas.

võiksid meie valla inimesed üles otsida ja vaadata omaaegse EPT töömehe Jaan Vahtra kaht masinat (traktor ja lumesaan). Rohkem aega ja süvenemist nõuaks saal Eestimaa teedeehituse ajaloo.

Pokumaal valminud Pokumajad vapustavad eelkõige oma originaalse arhitektuurse lahenduse poolest, ent ka ekspositsioon on ulatuslik ja põhjalik. Kü-

lastajaid on palju. On tahvel, kust vaadata tuleviku Pokumaad. See hakkab peale hoonete koosnema matkaradadest, söögikohast, külalistemajast. Pileti hind on parasjagu soolane (50 krooni), kuid käik tasub end igati ära.

Elamuse saamiseks ei pea igakord sõitma välismaale. Ka meie oma Eestimaa pakub palju ilusat ja vaatamisväärset.

HELGI NOORMETS

Sellel suvel Parksepa lauluväljakul

12. juulil esinesid Parksepa kaks folkloorifestivalil osalenud Poola kollektiivi (mõlematel nii keerulised nimed, et ei julge neid siinkohal eesti keelde panna hakata) ja tegid seda väga heal tasemel. Mõlema puhul oli tunda tugeva koreograafi kätt, samuti oli igati tasemel saateansambel. Poolakate järel astusid ette lõõtsipillipoisid ja pärast mõningast vaheaega laulja Koit Toome, Mait Maltise bänd, superstaari saates osalenud Viljar Rosin, Märt ja Mart Metsmaad, Kati Otis ja sõprusvalla Leisi show-trupp. Oma kollektiividest esinesid nii päeval kui öhtusel kontserdil line-tantsijad, kel oli toetajaid ka naabermaakondadest-valdadest.

Oli ilus ilm, sisukas ja mitmekesine programm, mis seekord tõi koos esinejatega rahvast kokku üle tuhande. Siinkohal tantsijate suur tänu vallavalitsusele, sest uuendatud lavaesise platsi kate ei löhu enam jalanõusid.

Perepäev 9. augustil

Päeva tippündmusest orkester Kungla 130 aasta juubelist saab lugeda eelmiselt leheküljelt. Ent palju põnevat toimus ka enne seda. Päeva alguses rivistusid väljakule AS Ramo (Ülo Raudsepp) mootorsõidukid (mootorrattad, ATEV-d, mootormuruniidukid jne), järve peal sai sõita parve ja tünniga. (Tünnisõidu juurde käis loomulikult ka ümberminek.) Esines tsirkusestudiosid Fo-

Fotod Maidu Jaason

Temperamentseid tantsu tantsivad poolakad.

Esinevad Parksepa line-tantsijad.

lie (Eesti), kes mitmendat aastat Parksepa koolimajas suvelaagrit peab, laulis Läti Trapene rajooni segaansambel (laulis muide väga hästi), esinesid noored judokad treener Riho Lehist juhendamisel. Tänu lastekaupluse Otto-Triin vastutulelikkusele said Parksepa noored neiu esineda mannekeenidena, tutvustades

suviseid noorteriideid. (Lavastas ja treenis Triin Soosaar.)

Kui Kungla oli kontserdi lõpetanud, algas öhtune kontsert, kus esines Eesti ainuke hammasatleet Voldemar Kuristik, kes oma isiklike hammastega tõstis üles lapsi ja 140 kilo raskust. Ja siis jätkus pidu noortediskoga ansambli Nööp saatel.

Suvelaule laulab Koit Toome.

Oli taas sisuka programmi- ga sisukas päev. Tänu selle eest esinejatele ja peaorganisaatoritele, rahvamaja juhatajale Hugo Prantsule! Osa sellest ei saanud need, kes kartsid vihmasaagraid või eelistasid Hauka laata. Igatahes ootab Parksepa rahvas samasugust perepäeva ka järgmisel suvel.

Eelteade

11. oktoobril tähistab 30 aasta juubelit rahvatantsurühm Tsuaa Sulatsõ. (Kollektiivi juht Eevi Jõgar.) Nii et on, mida oodata! Ansamblid Asjapuud ja Vanna- muudu on veel väga noored. Nendel jõuab 10. sünnipäev kätte alles tuleval aastal.

Süküsmõttid

kogumikust „Kodoväreti”

Jo oru pervil kōo' kiretäse',
tuul lehti kõllatsit säält
lindu nõst.
All koplil pihlõlada'
veretäse'
täüs tsäukõ ossa',
nurmõ heretäse'
viil päävähelkest
sügüsedest viimätses.

Om lehtist palistõt kõik
aiaserv
ja veeren tanumidõ, vanan
saarõn
om asõt võtnu
mustõrästit parv,
säält vaidlust, tsäginät
ja vilistüstki harv...
Rind lõuna poolõ kurgi
rühkmän korgõn kaarin.

Oll'suvi, lännü tuu ja
päävähelget
viil süküs aoldõ nigu
hambarohus näütäs.
Hing joosi' ekä süküspäivä
selget,
näet unistuisih suvõund
nii valgõt,
koit aolt ku latõrnahe tulõ
läütäs'.

Nii pallõ mälestüsi hinge
jäänü
noist päivist ilusist, mis
kaonu nõ'
Noist suvõõdagist nii
kauniist, midä nännü,
om süämen pitsitüs,
et müüdä lännü
jal' suvi, midä kiäki
tagasi ei tuu'.

JOHANNES SISKA

Puiga rahvamaja tegemistest

Kolepi koorirahvas külastas juulikuus kuulsat Kirna mõisat.

Aastate jooksul on seda mõisat külastanud sadu inimesi, kes sealt abi otsinud tervisehäädadele. Selle aja jooksul on mõisarahal kogunenud märkimisväärne pagas tervenemise lugudest, mida mõned julgevad nimetada ka imetervenemiseks. Siiski saab neid paljusid tervenemisjuhte teaduslikult lahti seletada nüüdisaegsest geofüüsikast ja geobioloogiast lähtudes. Samas jäävad mitmed neist arusaamatuks ka mõisarahvale endale. Kuid, nagu ütleb hiina vanasõna, pole tähtis, mis värvi kass on, peaasi, et ta hiiri püüab.

Kirna mõisas on alates 2005. aastast tugevalt tunda uute energiatega kohalolekut ja mõju. Mõisarahvas usub, et just need uued jõud on märkimisväärselt parandanud seniste ravipunktide tervendavat efekti. Nimetatud energiatega potentsiaal arvatakse olevat väga suur, kuna nende toimet tunnetab suur osa tava- inimestest mõisakülalisi.

Ja nii mõnedki Kolepi koori liikmed tundsid end pärast tervendavatel pinkidel - kohtadel istumist paremini ja erksamana. Tänuõnad giid Maimu Jakobsonile!

Tantsuring Hõbedane võttis osa kolmest suuremast üritusest nii maakonnas kui ka väljaspool: Võrumaa memme-taadi lustipidu Rõuge Ööbikuorus, Lõuna-Eesti memme-taadi rah-

Hõbedased tantsijad (ehk Puiga baleriinid).

On ikka vahva, kui on oma küla näitering!

vapidu Põlva Intsikurmus ning Võru maakonna tantsupidu. Kõik need olid väga meeldejäävad ja toredad. Enamik tantsijaid said esimesed suuremad

esinemiskogemused. Tänuõnad juhendaja Silja Ossile!

Võru õpilasmaleva II va-

Publikut oli kohal rõõmustavalt palju.

Fotod KERSTI KATTAI

hetuse Jaani rühma malevlaste (rühmajuht Kadi Mikson) abiga valmis lillepeenar (juhendaja Külli Vijard) Tuglase mälestuskivi kaunistamiseks.

Külapäev Puigal

8. augustil toimus Puiga II külapäev. Päeva avas külanem Meelis Koppel. Esimesed ajaloolised teated Puigast (Puika Meus) pärinevad aastast 1638, nii et oli vaja tähistada Puiga küla 370. sünnipäeva. Taastatud ja uuendatud sai infotahvel veskisilla kaldal, mille eest tänuõnad Erik Kambergile, Lembit Kallasele ja Elvi Mägile. Eesti lipu heiskas kauaaegne Puiga küla elanik Kalju Mägi. Tervitama olid tulnud vallavanem Georg Ruuda

ja abivallavanem Aigar Kalk.

Kontserdi osas esinesid tantsuring Hõbedane ja näitering Puigalasõ. Päeva juhtis ja lastele mängurõõmu pakkus Marko Pille, tantsupõrandale kutsus ansambel Sulatsõ. Öhtuhämaruses süüdati lõke ja pakuti sünnipäevatorti. Päeva lõpetas suur ilutulestik. Täname toetamise eest Võru vallavalitsust, Aktiivsete Puigalaste Seltsi ja külaaktiivi!

Seekordsel külapäeval rõõmustas korraldajaid rohkearu- line publik. Tore, kui kodukohast lugu peetakse! Külaelanikke oli kohal üle 200.

Puiga rahvamaja juhataja
KÜLLI VIJARD
Külanem **MEELIS KOPPEL**
August 2008

Külas Metsamoori kodukohas

21. augustil kutsus Võru vallavalitsus koolide, lasteaedade, rahvamajade, raamatukogude, vallavalitsuse töötajaid ja volikogu liikmeid õppematkale ja piknikule Metsamoori juurde Antsla vallas Veetka talus.

Esimene peatus oli Karula rahvusparki vabaõhulaval Ähijärve ääres, kus tervitasid vallavanem Georg Ruuda ning hariduse ja kultuurijuht Siiri Konksi. Pikka istumist ei olnud, seltskond jaotati kaheks ja matk võis alata. Kõik läbisid kolm punkti, kuid erinevas järjestuses. Üks vahva punkt oli Värtemäe talu. Seal elav peremees Mati rääkis mesilastest ja tutvustas oma väikest meemuuseumi, kuhu kõik mesindusse puutuv on kokku korjatud, nii ammused kui uued asjad. Muidugi saime ka mett moka peale määrida, lisaks magusat leiba süüa ja tervisejooki juua. Mett sai ka koju kaasa osta.

Teine tore matkapunkt oli kaanikoda, kus meid tervitas Elmar Susi. Peremees pajatas mahlakalt ka Saarjärve talu vahvaid lugusid. Talu maadel asuvad Kagu-Eesti kaks suuremat kivi – Peiukivi ja Neiuukivi. Vana uskumuse järgi suurendavad need inimese telepaatilisi võimeid ja annavad energiat. Saarjärve saarel olevat Vanapagana magamisaasa, kus tänapäeval saavad noorpaarid pulmaööd proovida.

Huvitav oli info kaanide terendavast jõust. Vanasti kasutati kaane selleks, et lasta n-õ halba verd välja imeda. Nüüd on aga nendega võimalik mitmetest tõbedest terveneda. Saarjärve talus kasvatatakse rästikuid. Ka rästikumürk aitab paljusid haigusi ravida. Rästiku kaelas hoidmine pidi aga needusest vabastama ja seda paljud meie seast ka proovisid.

Viimane punkt meie matkal oli Metsamoori Perepark. Avastasime üllatavalt palju huvitavat,

Peremees Mati selgitamas matkajale mee kasulikkust.

Nurgake Metsamoori põnevast perepargist.

saladuslikku ja õpetlikku. Metsamoori juures kohtub muinasjutt tegelikkusega, legend tänapäevaga. Saime elavat loodust meeltega tunnetada, õppisime ravimtaimedega ennast aitama, tegime psühholoogilisi meeiharjutusi, käisime loitsukeldris ja uudistasime Metsamoori varasalve.

Matkapäeva lõpuks pakuti hõrgutavat taimeteed ja karaskeid. Lisaks sellele nautisime kontserti looduses, kus esinesid Anu Taul ja Tarmo Noormaa.

Loodus elab nii nagu meigi. Kui loodust hoolikalt vaadata, näed, et iga taim, puu, kivi on imeline. Paljud muinasjutud

Kaanivana Elmar Susi huvitavalt lugusid rääkimas.

ongi alguse saanud töepärast nähtustest looduses. See, kuidas inimesed neid tõlgendavad, sünnitab muinasjuttu. Veel kord aitäh muinasjutulise päeva eest!

ANU SARAP,
Parksepa lasteaia juhataja
Fotod **Ere Kungla**
ja **Mart Märdin**

Direktor

Oma noorusmälestusi saatis valla lehele Los Angelesi eesti koguduse kirikuõpetaja Jüri Pallo (Parksepa poiss). Asume neid siis osakaupa avaldama.

Toimetaja

Kunagises Võru EPTs töötas mitmeid autojuhte, kes kandis värvikaid hüüdnimesid.

Meil oli oma James Last, (kuulus Prantsuse estraadiorkestri dirigent), kes oli pikka kasvu ja ülisuure jalanumbriga. Oli Pörsakaupmees, Meremäelt. Paksuke kaval setu, kes kasutas nõukogude ühisomandit, veoautot GAZ 53, oma erahuvides, vedades sellega pörsaid ja sigu Venemaa turgudele, eriti Pihkvasse. Kuuldavasti oli ta ka veel päratu rikas, kes kunagi kopikatki oma raha ei raisanud ega prassinud. Polnud tal ka lapsi ega kulutajat naist kodus. Kõik hoidis endale.

Meil oli ka Direktor. Pika- maa-autojuht, kes sõitis Venemaa vahet MAZiga ja tõi seal

varuosasid. Ta oli pikka kasvu ja käis soliidset riides. Tihti oli tal puhas valge triiksärk seljas, viigipüksid jalas ja seetõttu oli ta ka esindusliku väljanägemisega. Tihti, kui ta auto oli töökojas tehnilises teeninduses, jalutas ta tähtsa moega ringi, pani kärakat ja mängis remondimeestega kaarte. Oma hüüdnime sai ta juhuslikult. Kord, kui ta puhaste riietega mööda töökoda patseeris, tulid talle vastu mingid Võru sõjaväelased, kes töid oma auto Parksepale parandada. Vene sõjaväelased ei saanud oma UAZi remondiga ise hakkama ja usaldasid eesti meeste tööd rohkem. Vene ohvitserid küsisid, kas tema on siin „samõi glavnoi“ (kõige tähtsam), direktor, mille peale meie Direktor muidugi rahulolevalt noogutas. Vaatas tähtsa pilguga vene sõjaväelaste maastikuauto üle ja ütles: „Tulge õhtul autole järele, aga praegu teete meie kolm pudelit viina välja.“ Kaup sai kähku tehtud. Direktor käsutas kõik paremad remondimehed välja, kes selle

õnnetu auto mootori kiirelt lahiti harutasid ning uuesti laulma panid.

Ühel päeval jäi aga meie Direktor ise Minski lähedal hätta oma veoautoga. Ta jäi tee peale ühe küla lähedal. Direktor arvas, et õigem on rongiga koju sõita, Parksepalt teise veoautoga tagasi tulla, kohapeal katkine auto ära parandada ja koos tagasi pöörduda.

Direktor ütles oma auto juurde kogunenud külameestele: „Kui siit autost peaks midagi vahepeal ära varastatama, siis põletan teie küla maha, kui tagasi tulen!“

Direktor jõudis koos kaaslasega nädala pärast oma auto juurde tagasi.

Tema auto oli tugeva valve all...

Külamehed seisid jahipüssidega relvastatult selle ümber ega lasknud kedagi ligi, ka mitte Direktorit ennast...!

JÜRI PALLO
Los Angeles,
juuni 2008

Võru mehed Elbrusel

Elbrus on Euroopa kõrgeim mägi (läänetipp 5642 m, idatipp 5622 m). Kuulus Eesti mägiorganisatsioonide pealik Jaan Künnap organiseerib sinna turiaade, millest ka võrulased aktiivselt on osa võtnud. Käesoleva aasta gruppi (5.–24. juuli) kuulusid näiteks kuus võrulast, instruktoriks oli aga Alar Sikk, kes nüüdseks laevabaarmeni ameti on maha pannud. Meie valda esindas perekond Palo, kellest Agu (54) tõusis tippu, abikaasa oli reisil n-õ julgestuseks kaasas.

Metsamees Agu Palo on endine Eesti koondislane suusatamises ning ka pikaajaline metsaülema amet on sundinud igapäevaselt palju liikuma. Aga varasem kogemus mägiatkamisega? „See puudus täiesti“, vastab Agu. „Kuid Elbrus oli mu pikaajaline unistus. Arvasin, et saan hakkama ja nii tegelikult oligi. Esimesed päevad olid muidugi rasked, sest aklimatiseerumine võttis oma. Edasi läks kergemaks, nii et tõustes sain hakkama kuue tunniga, allatulek võttis neli tundi. Muide, alla tulla oli mulle vaevalisem, sest kunagi opereeritud põlv hakkas tunda andma. Grupis oli ka Võru mees Andrus Rannamets, kes tõusis Elbrusele juba neljandat korda.“

Kas see, mida tippu jõudes sai kogeda, vääris vaeva? „Ja kuidas veel!“ vastab Agu. „Olid

ilusad mäed, imeline loodus ja hingematvalt kaunid vaated. Elbrus on lumine mägi, kaljusid ei ole, nii et teda võtta on normaalse tervise inimesele täiesti jõukohane. Ilm on aga muutlik. Päikesepaiste võib sealsamas asenduda lumetormiga. Tõusule hakkasime minema hommikul kella ühe-kahe paiku. Külma oli siis ca 15 kraadi. Ent niipea, kui päike välja tuli, oli kohe soe. Tõusust avaneb suurepärane vaade. Ka Gruusia paistis. Õnneks oli seal juulikuus veel rahulik.“

Kas peale Elbruse on veel mõni mägi plaanis? „Mäed ehk mitte“, arvab Agu. „Kuid kaugmatkadest ei tahaks veel loobuda. Paar aastat tagasi käisime näiteks Siberis Baikali ääres.“

Palode perepöeg Timo võttis aga sel aastal ette suusaretket üle Gröönimaa, tähistamaks koos norralasest sõbraga kuulsa maadeuurija Fridtjof Nanseni 120 aasta tagust rännakut üle Gröönimaa mannerjää idarannikult läänerannikule. Timo reisikirja asume osakaupa avaldama alates järgmisest lehenumbri. Unikaalne matk, millega vaid vähesed hakkama saanud, on ere näide sellest, mida inimene suudab, kui ta midagi tõeliselt tahab.

Agu Palo Elbruse muljed vahendas

HELGI NOORMETS

Elbruse tipust vaatavad alla Agu Palo (vasakul) ja Andres Rannamets.

Erakogu

Suvelõpu värvikad ilmakontrastid

Nii temperatuuri kui sademete tippnõudud meie kandis leiame augustikuude ilmalehekülgedelt. Soojarekord +35,6° C pärineb 1992.a 11. augustist. Kuu sademete summa 185,5 mm 1987. aasta augustist. Veel varasemas aega tagasi vaadates on Väimelas Viktor Jaaksoni andmetel 1963.a lõikuskuul vihma tulnud koguni 235,6 mm.

Õöpäevaste vihmakoguste reas kõige enam (80,8 mm) töid võimsad piksevihmavalingud 1985.a 26. augusti öösel.

Lähema kümnendi peale tagasi vaadates on suve lõpünädalate ilmad üllatavalt palju päikesepaistelisi ja sooje päevi pakkunud. 1999. ja 2002.a valitses septembri esimesel dekaadil lausa sūdasuvine leitsak. Enam kui +25° tõusva palavusega kaasnes nimetatud aastail pikem pöud. 2002.a septembri esimestel nädalatel lõomas sadu hektareid metsa ja rabapinnast kahjutules nii Kagu- kui Kirde-Eestis, kuna sademid polnud 27. juulist alates millimeetritki langenud. Sademete vähesus

valitses ka 2005.a augusti teisel poolel ja septembris.

Aastate lõikes on esimesed koolipäevadki olnud väga eripalgelised. Tavaliselt on avaaktusele minnes tulnud ikka vihmariided kaasa võtta.

Kõige trööstitumaks kujunes olukord neli aastat tagasi, kui tihe paduvihm just esimese septembri hommikutundidel üle Võrumaa liikus. Vihmavalinguga kaasnes äge äikegi, kuna päev varem oli veel +26 kraadi sooja.

1993., 1994., 1997. ja möödunud aastalgi kandis septembri algus sügise määrgina kaasas esimesi hallahommikuid. Väga jaheda ja tuulisena meenuvad ka 1986.a septembrilmaad.

Seevastu nii kooliaasta alguspäevade kui ka mihklikuude absoluutne soojarekord Kahl-oyal sündis juba varem nimetatud rekordite aastal 1992. +29° soojapügalani tõusnud näit jäi ületamata ka 1996.a 2. septembril, kui õhusooja +27,5° C mõõtsin.

18. august 2008
PEEDU PALM

Läbi Hollandi Pariisi

Valla reisiklubi kevadreis 17.–26. aprillini

(Algus valla lehes nr. 3/66)

22. aprill

„Pariis – pidu sinus eneses” on kirjutanud omal ajal Ernest Hemingway. Temaga tuleb nõustuda. Aga meie esimene päev Pariisis algab mõningaste majutusprobleemide lahendamisega, sest hotellil on tärnid küll (tervelt kolm), kuid dušši ja tualetti mõnes toas ei ole. Olukord siiski lahendatakse ja giid Sirje viib meid linnaekskursioonile. Esimene, n-ö pildistamispeatuse on Invaliidide kiriku juures, mille kuldse kupli alla on maetud Napoleon. Püha Helena saarel surnud imperaatori jäänused toodi siinsesse matusekabelisse 1840.a. Napoleoni poeg, kes suri Viinis tuberkuloosi, on maetud kiriku krüpti. Tema põrmu saatis siia 1940.a Adolf Hitler.

Notrè-Dame

Kõike linnaekskursioonil nähtut ei võimalda ruum ümber jutustada. Järgmine pikem peatus on Notrè-Dame'i katedraal (Jumalaema kirik), kus nii väljas kui sees tungleb arutu hulk turiste. Praeguse kiriku ehitus algas 1163. aastal ja võttis aega 167 aastat. Kui on jõudu ronida üles 255 astmega trepist, saab tasuta imepärase vaate kogu Pariisile. Läänefassaadi kuulus roosaken kujutab lunastust pärast pattulangemist.

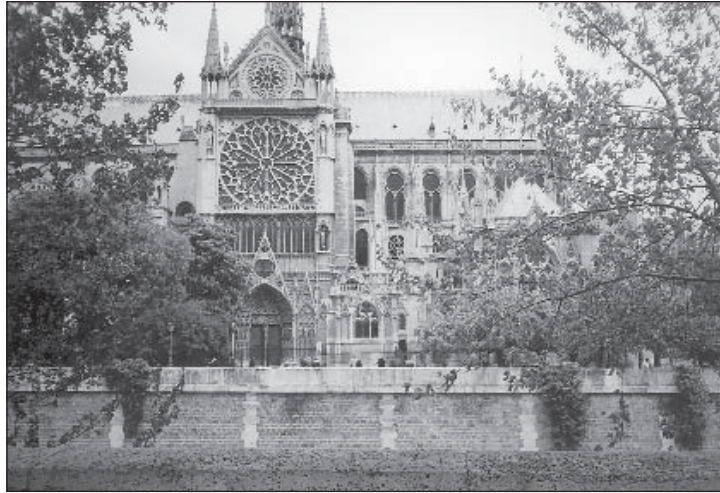
Kunstimuuseum Louvre

Kuulus klaaspüramiid, mille avas president Mitterand 1989. a, on praegu hoone peasissepääsuks (2003.a kevadel väljusime sealt-kaudu). Muuseumi all asub tohutu bussiparkla, kust peab lahkuma minutipealt ette nähtud ajal. Hilinemisel hakkavad jooksma kõvad trahvirahad. Meie saame täpselt minema, kuid meie ees seisab hilinenud buss ja meil tuleb oodata, millal see oma trahvidega korda saab.

Mõnetunnine ringkäik Louvre'i saalides võimaldab saada imepisikese osa tohutust maali-, skulptuuri- ja kunstkäsitöö kollektsioonist. Giid Sirjel on raske. Abivahendeid (mikrofon + kuularid) ei ole, rahvast on igal pool palju ja sumin sunnib häält pingutama. Tulemuseks on, et Eiffeli juurde jõudes tuleb tal end kuuldavaks tegemiseks juba kõvasti pingutada.

Eiffel

Eiffelist on saanud Pariisi sümbol, seepärast väärib ta pisut enam tähelepanu. 1887.a asuti Pariisis ette valmistama maailmanäitust. Kuulutati välja konkurss linna kaunistava arhitektuuriobjekti saamiseks. 700 esitatud töö hulgas võitis arhitekt Gustavo Eiffeli (1832–1923) projekteeritud torni, mille vastu algul esitati 300 Pariisi kultuuri-egelase protestikiri. Torni nimetati linna panoraami rikkuvaks koletiseks. Ent Eiffel jäi peale. Ta ostis ära maa-ala torni ümbruses (praegu nimetatakse seda Marsi

Notrè-Dame'i ehk Jumalaema kirik.

Eiffeli torn. Pariisi sümbol tänaseni.

väljakuks) ja asus ehitama. Töö kestis kaks aastat, kaks kuud ja viis päeva. Torn avati 31. märtsil 1889. aastal. Torni I rõdu asub 57, II rõdu 115 ja III 300 m kõrgusel. 1935. aastal paigaldati torni telemast, mis seda pikendas veel 21 m võrra. Eiffel ise elas tornis 276 m kõrgusel. Räägitakse, et ta olevat tornis vahel üles-alla käinud lifti kasutamata. Ehk elaski ta seetõttu 91aastaseks.

Eiffeli tegevus arhitektina algas sildade ehitamisega Prantsusmaale, Austriasse, Hispaaniasse. Mitmeid nendest peetakse Euroopa kaunimateks.

Eiffel valmistas Ameerika Vabadussamba aluse projekti, tema loomingul hulka kuulub nn tuuletunnel, mida praeguse ni kasutab NASA astronautide ettevalmistamisel.

Eiffeli tornist tehti esimesi katseid traadita telegraafiga.

23. aprill

Giid Sirje tervitab meid hommikul sosinal, kuna hääl on täiesti ära. Turistid toovad abivalmilt kõikvõimalikke ravimeid, ent nii kähku pole paranemist loota. Pealelõunane ringkäik Versailles' toimub algul nii, et Sirje sosistab ja grupi hulgast räägib keegi selle kõva häälega ümber. (Palees on õnneks abivahendid.)

Montmartre'i kalmistu ja Sacré-Coeur'i katedraal

Meil on vaba hommikupoolik. Kes kuhu, kuid päris suur osa seltskonnast otsustab omal käel üles leida lähedal asuva Montmartre'i kalmistu ja Sacré-Coeur'i katedraali. Prantsuse kalmistud on kivised, üksikute puude ja arvukate ausammastega kuulsamatele. Kalmistu on suur, õnneks on olemas plaan. Leiame üles Louis Weberi (kan-

kaani looja), Stendhali („Punane ja must”), Heinrich Heine, Emile Zola ja Hector Berlioz kalmud. Viimasele on pühendatud ühe kvartali peatänav (2003. aastast on mul olemas Kameeliadaami kalmu foto). Ei õnnestu leida isa ja poeg Dumas'd.

Kloostri juurde märke ronimine on juba väsinud jalgadele üksjagu vaevaline, kuid igati vaevalt väärt. Nimi tähendab Püha Südant ja asukohast arvatakse, et see on Pariisi kõige kõrgem koht. Vaade alla linnale on mõjuv, trepi peal saame pilti teha. Kel jõudu, võib tõusta kiriku kuplisse, kust vaade on veel vägevam. Meie hulgas paraku selliseid ei leidu. Kiriku kõrvale künkaväljakule laotavad kunstnikud juba hommikul oma molbertid laiaili ja on meelsasti nõus soovijast kohe portree maalima.

Versailles' loss ja aiad

Päikesekuningas Louis XIV oli tõeline suurusehull. Versailles' palee on niisama ekstravagantne ja edev, nagu oli ta ise. Tema isa Louis XIII rajas selle jahilossiks 1621.a, kuid troonipärijast poeg tegi sellest maailma naba. Hiigelpalee keskosas elas kuninglik perekond. Kuulus Versailles' rahuleping kirjutati alla sealse lossi peegelsaalis. Päikesekuningale järgnes Louis XV, kel oli 10 last ja aukartustäratav hulk favoriite (nii nimetati kombekalt kuninglike armukeksi). Louis XVI abiellus Marie-Antoinette'ga (üks Austria keisrinna Maria-Theresia lastest). Mõlemad lõpetasid oma elu Concorde'i väljakul giljotiini all Prantsuse revolutsioonäride käe läbi.

Versailles'i kompleksi, kuhu peale palee kuuluvad veel Tuileries' aed, Suur Kanal, Petit Trianon (Väike Trianon), Grand Trianon (Suur Trianon) jt, pee-

Sacrè-Coeur'i katedraal Montmartre'i mäel.

Vaade Versailles' lossi suurejoonelistele aedadele.

takse Prantsuse kuulsuse sümboliks.

Enne bussi tulekut asuvad meile kallale kaks süsimusta aafriklast kaupmeest, kel tänu oma visale agressiivsusele õnnestub ka üht-teist meie rahvale maha müüa.

Ka Versailles' oli kuhjaga turiste täis. Süveneda sooviv külastaja peaks sinna jõudma hommikul.

24. aprill

Giid Sirje hääl on hakanud tagasi tulema. Sõidame linnast välja Champagne maakonda. Ja siis see juhtub! Buss turtsub, kaotab kiirust ja – jääb seisma. Seda kiirteele. Õige varsti on kohal kiirtee politsei, kelle valvsa silma all roomame kuidagi ühte laiemasse kohta, kus tohib seista. Aeg jookseb, kell 13 peame jõudma väikelinna, kus on spetsiaalselt meile valmistatud prantsusepärase lõunasööki (kolmapäeviti Prantsuse restoranid muidu ei tööta). Meie buss jääb seisma, prantslaste abiga saabub uus buss koos musjöö Sebastianiga, kes järgmisel päeval toimetab meid ka Saksamaale. Lõunale, mille hinnaks on 24 eurot, jõuame viis minutit enne ettenähtud aega.

Maakond kasvatab viinamarju ja teeb šampanjat, seda õiget, mille valmimine võtab aega umbes kolm aastat. Külastame Mercieri tehast, kus näidatakse filmi, sõidutatakse rongiga maa all vaatide vahel ringi ja lõpuks pakutakse šampanjat ka degusteerida.

Enne õhtut jõuame ka kuulsale Reimsi katedraali juurde, mida usinalt remonditakse-restaureeritakse. Reimsis on kroonitud kõik Prantsusmaa kuningad. Katedraali juures vaatleb rahvahulka Jeanne d'Arc.

25. aprill

Varahommikul asume musjöö Sebastiani ja tema paarimehega koduteele. Sihtkohaks Dresdeni ligidal asuv Meerane hotell. Nii peenes kohas ei ole seni õnnestunud ööbida, vägev hommikusöök veel peale selle. Siis saabub Eestist reservbuss, mille juhid sellisest lisareisist nähtavalt eriti vaimustatud ei ole. Meid koheldakse ka vastava ebasõbralikkusega. Vihma sajab, Dresdenisse jõuame teeremondist tingitud liikluse summu tõttu hilinemisega. Tunniajase linnaekskursiooni saame siiski tehtud. Meeldejäävaim ehitis on kivist kuppelorniga Frauenkirche, mille ees jälgib väljakul toimuvat Martin Luther. 13. veebruaril 1945, kui sõda oli sisuliselt lõppemas, võtsid liitlased ette võimsa pommirünnaku Dresdenile. Hävis suur osa ajaloolisest arhitektuurist, hukkus üle 30 000 inimese. Täna on linn sõjakoledest toibunud. Kunstigalerii Zwingerit piirab arvukas hulk reisibuse. Kuna meil külastust ette tellitud ei ole, saame suurt galeriid imetleda ainult väljastpoolt. Aeg kiirustab takka, nii et paaritunnise lühiekskursiooni järel tuleb öelda: hüvasti, Elbe, ja hüvasti, Dresden! Või nägemiseni. Kuidas keegi.

Tuttavasse Mazowiecki motelli jõuame tänu liikluse summu kutele hilisõhtul. Planeeritud lõpuõhtu jääb ära.

26. aprill

Juba tuttav kodutee läbi Poola, Leedu ja Lätimaa. Keskööks jõuame kõik oma vooditesse magama. Oli sisukas ja seiklusterohe reis. Aitäh reisibüroole ABZ ja giididele Sirjele Lennardile!

**Tekst ja fotod
HELGI NOORMETS**

Volikogu olulisemad otsused 13. augustil 2008

- Kinnitati valla 2009. aasta eelarve proportsioonid
- Otsustati eraldada reservfondist:
 - 400 000 krooni Kose aleviku vee- ja kanalisatsioonitorustiku ehitamiseks;
 - 110 000 krooni Jaani koolimaja juurde puurkaevu ehitamiseks;
 - 800 000 krooni Puiga spordihoone ehituseks.
- Kinnitati Parksepa keskkooli renoveerimise riigi-

hanke hindamiskomisjon parima pakkuja väljasegitamiseks järgmises koosseisus: Priit Süüden – komisjoni esimees, Georg Ruuda, Aigar Kalk, Ilmar Kesselmann, Meelis Koppel.

- Kinnitati Kose aleviku aiandite tänavate majanumbrite muudatused (info elanikele edastatud).
- Kinnitati sotsiaal- ja tervishoiukomisjoni otsused.
- Kehtestati valla lasteaedades laste toitlustamise päe-

va piirmääraks alates 1. sept 2008 20 krooni (alus lasteaedade hoolekogude ettepanekud).

- Kinnitati üksikpuude raieloa andmise kord vallas (vt kodulehekülge www.voruvall.ee).
- Otsustati toetada Aarend Kabuni taotlust oma luulekogu väljaandmiseks 8000 krooniga.

PRIIT SÜÜDEN,
volikogu esimees

Politsei soovitus turvaliseks kooliteeks

Jälle on kätte jõudnud kooliaeg. Suvekuudel puhanud lapsed on ehk varemõpitud reeglid unustanud, mistõttu oleks paslik need taas üle korrata. 1. klassi minejad ei ole liikluses niivõrd kogunud, et ei oska kooli minnes ja sealt tulles karta ohtu oma elule ja tervisele.

Politsei soovib lastevanematel enne kooli lapsega koolitee läbi käia ja tutvustada teele jäävaid ohtusid. Selgitust väärrib, et sõiduteed tuleb ülekaiguraja olemasolul ületada vaid selle kaudu. Kindlasti tuleb teele ületamisel veenduda, et autojuht on sind märganud. Täiskasvanud liiklejad peaksid samuti oma liiklusharjumused üle vaatama. Pole halvemat eeskju kui vales kohas teed ületav täiskasvanu, veel hullem, kui seda tehakse

oma kooliealise lapsega.

Tark lapsevanem selgitab lapsele sedagi, et kooli võetakse kaasa ainult vajaminevad esemed. Koduvõtmeid ja mobiiltelefone järelevalveta jätta ei tohi ja mõistlik on neid hoida kindlalt suletavas taskus, lukustatud kotisahtlis või siis kaelapaela küljes riiete all. Samuti tuleb noortele selgitada, et võõraid ja juhututtavaid ilma vanema nõusolekuta koju kutsuda ei tohi.

Lastevanematele tahaks veel meelde tuletada ka turvavarustuse vajalikkust. Kasvades üles turvavõõ kinnitamise harjumusega, teevad lapsed seda tõenäoliselt ka siis, kui ise täiskasvanuna autosse istuvad.

Kuna pärast suvepuhkust ei oska paljud koolilapsed hinnata liiklusest tulenevaid riske, paneb

Võru politsei teede ja tänavatele välja senisest enam politseipatrulle. Politseinike kontrolli eesmärgiks on liiklejade väärhoiakute muutmine, nende nõustamine ja õpetamine. Tavapärastel mõõdad korraüksjad ka sõidukite kiirust ning kontrollivad turvavarustuse õiget kasutamist.

Õige pea on käes sügisene pimedus ja selleks ajaks tuleb kõikidel jalakäijatel end varustada helkuri või muu helkurvahendiga riiete või koolikottide küljes.

Kõigile rõõmsat esimest septembrit ja turvalist sügist!

TAUNO KLAAR,
Võru politseijaoskonna vanemkomissar

Selle suve teeremondid

		Maksumus
Kruuskattega teid muudeti tolmuwabaks	4663 m	978 214.–
Ehitaja aiandi teed nr 561; 562; 563; 565	1140 m	309 630.–
Meegomäe–Aiandi tee nr 353	1093 m	287 309.–
Kirumpää–Räti–Väiso–Väimela nr 419	385 m	58 674.–
Pargi tee nr 429	315 m	42 908.–
Lüüste–Meegomäe nr 252	580 m	93 867.–
Vähkjärve–Rootsi nr 267	950 m	135 794.–
Meegomäe–Lasketiiru nr 357	200 m	50 032.–
Asfalteeritud teed		
Teeremont Puiga külas (frees + uus asfalt)	1390 m ²	1 510 775.–
Väimela Põllu tee 2; 3; 4; 5 (frees + asfalt)	1850 m ²	205 830.–
Võlvi tee nr 245 (uus asfaltkate)	2123 m ²	681 592.–
Parksepa KK parkla asfalteerimine	1408 m ²	235 028.–
Kalda tn, Allika tn, Kastani tn pindamine	1630 m ²	97 709.–

Remonditud teelõik Meegomäe suvilate vahel.

Selle aasta eakate päeval

Lähme teatrisse! 5. oktoobril (päeval) mängib teater Varius Rõuge rahvamajas kaunist muusikaetendust „Helisev viis”, millest ka meie valla eakad teatrisõbrad on kutsutud osa võtma. Teatrisse viiakse bussi(de)ga, sõidukulu ja osalise piletiraha katab vald. Kohti on meie jaoks 40, sest tulevad ka Rõuge ja Lasva eakad. Palume nimed kirja panna kas valla sotsiaaltöötajate telefonil 78 22713 või Helgi Noormets 56 156 234, 78 50477.

Ainet mõtlemiseks reisiklubi rahvale

2009. aasta kevadreisi marsruuti ei ole n-õ maha pandud. Otsustada tuleb hiljemalt jaanuari alguses, kui toimub meie traditsiooniline uusaastapidu. Mõeldavad variandid oleksid järgmised:

- Kesk-Euroopa (Nürnberg, Karlovy Vary, Šveits, Alpid, Lichtenstein, tagasiteel Innsbruck, Salzburg, Viin jne (ööbimine Fürstenhofis...!)).
- Rumeenia-Bulgaaria (Kuldset Liivad, Sofia, Plovdiv, Bukarest jne).
- Inglismaa-Šotimaa.
- Kreeka + Türgi lõunarannik.

Kuna kahel kevadel oleme Vahemere ääres olnud (Horvaatia, Lõuna-Prantsusmaa-Hispaania), siis tasuks kaaluda esmajärjekorras teisi variante. Head mõtlemist!

HELGI NOORMETS

Kodukaunistajate tegemised

23. juulil külastas suur hulk aian- dushuvilisi perekondade Tarrendi, Peedeli, Truubi, Moisto, Johanson ja Parmasoni kauneid kodusid. Igalt poolt oli midagi tähele panna ja õppida. Õppe- reis lõppes perekond Parmasoni Kasvandu talus, kus tehti kokkuvõtteid joodi kohvi ja söödi kringlit ning leiti, et sellised õp- pereisid on väga vajalikud.

MTÜ kodukotus Parksepa heakorral alakomisjon korraldas esimese alevikusisese heakorrakonkursi. Kortermajadest hinnati parimateks Kanariku 5, Männi 4 ja Tehnika 11, eramu- test Peedosaar, Tšvalko, Änilane ja Lumi ning asutustest Par- cal OÜ. Tunnustuseks saadi tänuki- ri, kinkekaart ja Parksepa suve-

niirtaldrik. Hindas vallakomis- jon, autasustas MTÜ Kodukotus Parksepa.

12. septembril toimub Tartus sügisene lillmess. Kui on soovi- jaid, organiseerime sinna õppe- reisi. Eelregistreerimine kind- lasti vajalik, et teada, kui suurt bussi on vaja (tel 785 0477, 56 156 234). Väljasõit toimuks val- lamaja juurest 12. sept kell 13.

Ka sel aastal sõidame Paun- vere väljanäitusele ehk Pala- muse laadale, mis sel aastal toi- mub 20. septembril. Vajalik on eelregistreerimine (telefonid eelmises infolõigus). Väljasõit toimub vallamaja juurest hom- mikul kell 8.

Perekond Parmasoni Kasvandu talu ilus elumaja.

Foto HELGI NOORMETS

Laulu- ja Mänguselts Kungla teatab

Seltsi 90 aasta juubeli tähistamine, mis pidi toimuma 23. augustil, lükkub edasi. Põhjuseks asjaolu, et maja remont ei ole kulgenud nii, nagu loodeti. Uus kuupäev on 11. oktoober. Siis toimub koos aastapäeva tähistamisega ka remonditud rahvamaja avamine.

LMS Kungla juhatus

Lastevanematele

Võru Vallavalitsus teatab, et õpilasliinide liikumises, vabasõidupi- letite saamises, huvikoolide kohamaksudes jne muudatusi ei ole. Küsimuste puhul pöörduda tel 78 28092.

SIIRI KONKSI,
hariduse ja kultuuri peaspetsialist

Hooldajad, teile!

Norra Vabaühenduste II voor rahastab omaste hoolduse koolita- mise projekti. Ootame sellest osa võtma neid, kes hooldavad ko- dus sügava ja raske puudega omakseid. Koolitus on kolmeetapili- ne, korraks kaks päeva. Saame kokku, arutame ja leiame teemad, mida käsitleda. Teatage endast tel 782 2713, valla sotsiaaltöötajad. Osavõtt tasuta.

MAIE PIKKER,
sotsiaaltöö peaspetsialist

Vähekindlustatud peredele

Valda on saanud abina „Euroopa Ühenduses enim puudust- kannatavate isikute toetusprogramm 2008” raames makaronid ja jahu. Abi on mõeldud vähekindlustatud peredele. Eelistatud on paljulapselised pered, üksikud eakad, puuetega inimesed, üksik- emad, töötud, töötusijad. Abiotsijatel võtta ühendust sotsiaaltö- tajatega tel 782 2713 või 53 268 535.

Valla sotsiaalosakond

MTÜ Kodukotus Parksepa teatab

Aleviku elanikel, kel internetiühendus olemas, palume Parkse- pal toimuvast info saamiseks pöörduda juba mõnda aega avatud MTÜ Kodukotus Parksepa koduleheküljele (autor ja koostaja Evelin Mainla) aadressil www.kodukotusparksepa.ee. Samas ootame ettepanekuid lehekülje täiendamiseks nii tekstide kui fotodega.

Õnnitleme!

Alati tohib otsida, leida ja anda,
paljusid rõõme ja muresid kanda.
Täna on vaja sind tänada, kiita,
aastaid ja teeneid
ning tegusid liita.

SEPTEMBER

MAIVE MÄEOTS
HEINI SAARNIIT
MAI REINBERG
MIHAIL PAPING
HELGI MOISTO
HELDUR ILVES
ENE TOLK
REIN TALMET
MARET PIKK
HENN SOHARD
EHA KALDE
AINO KORDEMÕTS
HELGI VILLEMSON
KAADI MÖLDER
EDUARD HINN
EVDOKIA REILIK
JOHANNA SAAREPUU
META RAUDSEPP

OKTOOBER

VELLO SAARNITS
HELBE MÄNNISTE
MILVI KAAVER
LAURI BÜRKLAND
LIINA KLAMPE
ENN KOHA
TAIVO SAMOSON
MALLE KUUS
TÕNIS KIISK
AIME TOROPOVA
NIKOLAI PIIROJA
AINI JOAKIT
RUTT TALI
OLEV LOKK
ELMO MICHELSON
ZINAIDA TEPPO
ILMAR LIIVAMÄGI
MARIA KUUSING
ERICH TRAAGEL
KALJU LEOSK
ENGELBERT VISNA-
PUU
VOLDEMAR KOM-
MER
JELISAVETA
BAHMATŠEVA
OLEV POST
LUDMILLA VIIL
MILDA JOHANSON

Palju teenekaid juubilare, kel vanust üle 70

Lembit Kaldamäe – endine pedagoog, koolidirektor, laulumees ja Puiga kandi kultuurielu edendaja.

Hans Sissas – seitsme võrumaalaste küüditamist käsitleva raamatu autor, Eesti Ema monumendi rajamise idee algataja ja teostaja, Võrumaa Memento kauaaegne juhtivõud.

Ilmar Peedosaar – Pika staažiga kõrgharidusega hüdro-meliioraator, ASi Kagu-Eesti Turvas looja ja pikaajaline juhatuses esimees (mõnda aega KEKi juhataja), tarkade ja edasiviivate ideede autor ja teostaja.

Leo Pallo – peaaegu eluaegne asendamatu pillimees Kungla puhkpilliorkestris, seda nii mängijana kui juhatuses liikmena. Omaaegsel EPT rahval meeles kui hea ja vastutulelik bussijuht ja teenekas mehhanisaator.

Rosilda Põldsepp, Heino Vanik, Marje Vanik – pika staažiga kohusetundlikud ja tublid töönimesed omaaegses Võru EPT-s.

Klara Merdikes – endise Väimela NST loomakasvataja, paljude autasude omanik.

Olev Post – endise Võru Gaasianalüsaatorite Tehase andekas insener-novaator, tehnikaajakirjanik, Võru TT eksamikomisjoni liige.

Manala tee on lahkunud

On mälestus kuldne headus
ka siis, kui kurbus seal sees.
Ka siis, kui elul on seadus,
mis lõpetab kõik meie ees.

ARMILDA-OTILIE HINTAL	29.06.2008
MAIMO TALISAAR	1.07.2008
ANTS KÕRGESAAR	2.07.2008
LIIVIA ILVES	5.07.2008
MADIS RUNTAL	9.07.2008
NIKOLAI HERN	16.07.2008
URVE PAI	25.07.2008
IVAN KUUS	4.08.2008
HELDUR LÄTT	5.08.2008
ALEKSANDER LAIŠEVA	10.08.2008
LINDA MELTSOV	16.08.2008
PAUL VARIKSAAR	19.08.2008

Ellekene

(Algus valla lehes nr 3 (66))

Jõudnud Peräldälätte lähedale, võtsin püssi laskevalmis. Auras lättest sööstiski lendu üle paarikümne pardi. Tulistasin parve sekka, kukkus neli lindu. Korjasin need üles ja sidusin nõõrijupiga kimpu. Jahilemineku hasardis olin muidugi unustanud koti kaasa võtta.

Lätetest jäi veskikoja umbes pool kilomeetrit. Kojal ukseks nägin möldrit, Vana-Jaani. Tema ei lähe küll minu peale kaebama, kui peaks mu ära tundma, olin kindel. Otsustasin tagasi sõita mõõda teed, oletades, et vähemalt isa ree jäljed on veel kinni tuiskamata.

Pardid ühes käes, teises suusakepid, püss risti rinnal, rühkisin Kurksina mäest üles. Poolel teel märkas, et eespool liigutab midagi punakat. Kas rebane? Ei! See oleks juba jalga lasknud. Pigem on see tekk või rätik? Mõned meetrid edasi liikunud, taipasin, et teel on hoopis lumme langenud laps – Pottsepa Ellekene. On ta surnud? Peitsin suusad, püssi ja pardid lumme, võtsin kasuka seljast, veeretasin lapse selle sisse ja panin sõrgiga tagasi veskikoja poole. Tagusin jalaga, nagu jõudsin, juba sulatud koja ust. Vana-Jaan hüüatas seest: „Kis tu ummõhtõ nii mütt!“ Avas siis ukse ja, näinud lapsekest, küsis: „Om koolnu?“ Juurde rutanud tüdrukud Alma ja Ida võtsid teadvusetu Ellekese oma kätele ja panid kõõgipõrandale vaibale. Toodi lund, et sellega ta käsi ja puusakesi hõõruda.

Alma, kes oli igati taibukas ja palju lugenud tüdruk, võttis lapse päästeoperatsiooni juhtimise enda kätte. Kõigepealt saatis vend Oskari Tsolli kulla lapse emale-isale teatama ning rõhutas, et Artu (isa) kiiresti-

kiiresti kihutaks Kanamõtsa, kus elas velsker Hulmi Oss ja tooks ta siia.

Õhtugi oli kätte jõudnud. Võtsin oma kasuka, otsisin lumest üles suusad, püssi ja pardid ning hakkasin koduküla poole rühkima. Juba pimedas kohtasin trepil ootavat ema. „Kos sa ummõhtõ nii kavva ollit? Sul nii kui haigus sääl mõtsah hulki!“ Parte märgates sai veel eriti kurjaks. Rääkisin siis, mis sääl Kurksina tee peal oli juhtunud. Nüüd lausus ema nuuksete vahel, et küllap Jumal korraldas mulle sellise teekonna, et päästa lapsukene surnuks külmumast.

Järgmisel päeval viis isa mind Väimelasse. Ilm oli võrdlemisi külm ja tee tuisanud. Kartsin, et ta võib külmetuda ja haigeks jääda. Aga ei jäänud.

Ema läks aga järgmisel hommikul Tsollile, et lähemalt kuulda lapse tervise kohta ja kui vaja, siis ka abiks olla põetamisel. Järgmisel korral kodus käies sain emalt teada, kuidas kõik juhtunud. Vana-Saaluses esimeses klassis käiv lapsuke oli külmas ja tuisus hakanud koolist kodu tulema (4 km). Aga pool kilomeetrit enne kodu oli jõud üles öelnud. Seal ta siis lumme langes ja uinus.

Lapse isa oli hommikul tema ja vanemas klassis õppiva naabripoisi kooli sõidutanud. Pärast tunde pidi naabrimees lapsed kodu tooma. Viimane läkski järele, võttis oma poisi peale ja otsis ka Ellet, kuid ei leidnud. Poiss arvas, et küllap on Elle läinud koolimaja lähedal elava pinginaabri poole ööseks ja nii sõidetigi rahuliku meelega ära. Elle ema Lonni käinud õhtul veel küsimas, kas last ei tulnud ja jäänud ka arvamusele, et küllap läks siis pinginaabri poole, kelle kodus ta ka varem oli ööbinud.

Ema jutu järgi olevat Mängli Alma ennastsalgavalt pikka aega lapse põetamisel abiks olnud.

Mind tuli Pottsepa Lonni tänama vist kevadpühade paiku, kui jälle kodus olin. Kinkis ka samblarohelist värvi suusakamp-suni. Ellet hiljem kohata ei ole mul olnud juhust. Venna teades töötanud ta neiuemas Võru linavabrikus raamatupidajana. Praeguseks ajaks ei olevat ta enam elavate kirjas. Siinjuures meenutan veel eespool kirjeldatud möldritütart Almat. Saatuse tahtel olime asunud elama Kasarit-sa naabritena. Alma oli abiellunud tööka ja mitmeid elukutseid valdava mehe Osvald Keeman-niga. Abielus oli antud elu seitsmele lapsele (kolm poega ja neli tütar). Majanduslikele raskustele vaatamata võimaldati viiele neist kõrgharidus. Alma töötas pikka aega Kolepi algkoolis kokana. Oli ümbruskonnas nõutud peoperenaiseks ja nõuandjaks noorematele inimestele. Leidsin tema nime ka Kolepi segakoori kroonikaraamatust, lauljate nimikirjast.

Mäletan veel, et kolmkümmend aastat tagasi tuli piimapu-ki juures jutuks ka Ellekese lugu. Ei teadnud temagi viimase edasise elukäigust. Mainis vaid, et Ellet oli tugev süda, pödes kopsupõletiku ära, vigaseks ei jäänud.

Siinjuures oletan ka, et 1948. a Väimelas riigiüksami komisjoni esimehe Raessaare kõrva võis ulatuda lapse külmumisest päästmise lugu mõisa aidamehe Ummelku Voldemari kaudu, kes oli Elle onu. Proua Raessaar teatavasti puhkas enne riigiek-sameid pikemat aega Väimelas ja teda oli näha sageli vestlemas ka mitmete sealsete inimestega.

HELDUR PRESS

Toimetaja: HELGI NOORMETS

Fotod: erakogud, MAIDU JAASON, HELGI NOORMETS,
AIGAR KALK, GEORG RUUDA, MART MÄRDIN, KERSTI KATTAI
Trükk: AS Võru Täht. Tiraaž 750.